

Suomen Erikoislääkäriyhdistys ry

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Kirjaamo@stm.fi
PL 33
00023 VALTIONEVOSTO

Lausunto

Viite: VN/8871/2019

Asia: Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Huom. Tämä lausunto korvaa aiemmin 23.9.2020 toimitetun lausunnon.

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Suomen Erikoislääkäriyhdistys ry - SELY

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Kristiina Aalto, hallituksen puheenjohtaja, kristiina.aalto@fimnet.fi; asiamies Tuija Kuusmetsä, tuija.kuusmetsa@sely.fi

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Suomen Erikoislääkäriyhdistys (myöhemmin SELY) näkee sote-uudistuksen tarpeellisenä erityisesti erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon integraation toteuttamiseksi. Sote-lakiluonnoksista ei käy ilmi, millaisilla tuotantorakenteilla maakunnat terveydenhuollon tuottavat. SELY toivoo selvennystä ohjeistukseen maakunnille tuotanto-organisaation muodostamisesta, jotta rakenne tukisi saumatonta hoitoketjua perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä, eikä syntyisi maakuntien välistä eriarvoisuutta terveyspalveluissa.

Palveluiden samankaltainen saatavuus ja saavutettavuus kaikkialla ei ole realistista. Riskinä on pienten kuntien jääminen syrjään päätöksenteossa. On todennäköistä, että isossa organisaatiossa palveluita ennen pitkään keskitetään.

Tilannetta heikentää yksityisille palveluntarjoajille asetetut tiukat reunaehdot. Terveyspalvelujen osalta tulisikin nopeasti saada aikaan hyvin toimiva ja helppo palvelusetelijärjestelmä, jonka turvin väestöllä on yhtäläiset mahdollisuudet hankkia yksityisen avohoidon erikoislääkärikäyntejä. Järjestelmä tulee luoda yksinkertaiseksi ja byrokratiaa minimoida, niin potilaan kuin palveluita tarjoavien toimijoiden kannalta.

Ostopalvelujen hyödyntämistä varjostaa liian laajamittaisten palvelun hankintakielto. Tätä tulisi tarkentaa.

Vahva velvoite oman toimintakyvyn ylläpitämiseen on sinänsä kannatettavaa. Se voi kuitenkin johtaa jopa epätarkoituksenmukaiseen ja epätaloudelliseen päällekkäisen toiminnan ylläpitoon. Riittävä oma palvelutuotanto pitäisi määritellä. Sitä tulisi voida harkinnanvaraisesti sopivissa rajoissa säädellä, vähentää tai lisätä. Jos tilat ja välineistöt ovat olemassa, maakunta voisi lisätä omaa tuotantoaan tarvittaessa nopeasti. Yleensä myös muita palveluntarjoajia on saatavilla yhden väistyessä.

On odotettavissa, että kuntien verokertymä ja samalla investointikyky heikkenee. Kuntien riippuvuus valtionrahoituksesta kasvaa, samalla kun maakunnat joutuvat niukkuuden oloissa rajaamaan toimintaansa ja palveluvalikoimaansa.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Sote-palveluiden järjestämisvastuun siirto maakunnille siirtää päätöksentekoa pois paikallistasolta. Syrjäseutujen ääni heikkenee, eikä ole todennäköistä, että palvelut kaikkialla pysyvät lähipalveluina.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei kantaa

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

-

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

-

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin [Maakuntayhtymien toimintaa ei tulisi rajata vain tukipalveluihin. Erikoissairaanhoidon yhteistyö- ja kehittämistarpeisiin tulisi olla joustavat mahdollisuudet yli maakuntarajojen.]

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Koulutus-, tutkimus ja kehittämisresurssit tarpeen turvata.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sotemaakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei pääosin

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei pääosin [Vuokralääkäri- ja ostopalvelutermit tulisi selventää. Nykytilanteessa päivystysten järjestäminen ilman ostopalvelumahdollisuutta on vaikeaa. Sairaalan ottaminen ja hoidon tarpeen arviointi ja hoitoratkaisut tulisi voida tehdä myös muun kuin virkasuhteessa olevan lääkärin.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin [Väestön ikärakenne ja sairastavuus vaihtelee eri osissa maata. Näiden eroavuuksien kattava tasoittaminen palveluntarjonnan avulla ei ole mahdollista. Paikalliset erityispiirteet jäävät katveeseen. Tarvitaan paljon myös muita kuin terveydenhuollon toimenpiteitä. Uudenmaan erilliskorjaus vaikuttaa myös tähän, ei turvaa yhdenvertaisuutta. Yksityisten palveluntarjoajien käyttö auttaisi tilannetta.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Mitkä ovat kunnan kannusteet terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen? Miten rahoitus tähän turvataan? Tehtävänjako maakunnan ja kunnan kesken on epätarkasti ilmaistu. Terveyden edistämistoimilla voidaan merkittävästi vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon kuormitusta (ks. esim. Skenaarioita sosiaalimenoista - terveyden edistämisen vaikutukset ja analyysimallin esittely, STM:n selvityksiä 2009:7). Niiden painoarvoa on lisättävä. Maakunnilta edellytetään yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Niiden toiminnan rahoitus on turvattava.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Monituottajamallin rajoittaminen ja ulkoistamisen kieltäminen yhteispäivystyksissä heikentävät maakunnan mahdollisuutta vastata väestön tarpeisiin. Toiminta oman maakunnan ulkopuolella tulee sallia erikoissairaanhoidon valinnanvapauden perusteella, säännöistä sovittava kestäväällä tavalla. Myös digitaaliset palvelut toimivat maanlaajuisesti.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin [Sairaalaan ottamisen ja hoidon tarpeen arvioinnin rajaaminen ainoastaan virkasuhteessa olevalle lääkärille tulisi poistaa. Se voisi johtaa joidenkin potilasryhmien kohdalla vakaviin viiveisiin hoitoon pääsyssä.]

Hoitosuhteessa on kyse luottamus- ja yhteistyösuhteesta, jossa päätöksenteko nojaa sekä lääketieteelliseen asiantuntemukseen että potilaan tahtoon ja näkemykseen. Kyseessä ei ole sellainen yksipuolinen määräysvallan käyttö potilaan suhteen, jota julkisen vallan käytöllä tarkoitetaan (pl. pakkohoitopäätökset).]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin [Alihankkijan sopimuksellinen tila tulee määritellä niin, ettei sitä voida tulkita palvelu-/palkkasuhteeksi maakuntaan tai sote-keskukseen.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin [Tulisi luoda yksinkertainen ja suora maksusetelijärjestelmä, joka antaa kaikille yhtäläisen mahdollisuuden hakeutua vapaavalintaisesti toivotulle yksityiselle erikoislääkärille.]

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei pääosin [Kaikkien yliopistosairaaloiden ja yliopistojen yhteistyö tulisi olla säädetty yhtenäisesti. Yliopistosairaalan tehtäviin kuuluu myös opetus ja tutkimus. Erikoislääkärikoulutus on erottamaton osa

erikoissairaanhoidon. Myös lääkärin peruskoulutusta on opettajapulan vuoksi siirretty yhä enemmän palvelujärjestelmään. Tämä tulisi ottaa huomioon rahoituksessa.]

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

-

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

-

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

SELY näkee huolestuttavana erikoissairaanhoidon kumoamisen ja sen aiheuttamat haasteet. Uudessa sote-järjestämislakiehdotuksessa yliopistosairaaloita ei huomioida muista sairaaloista poikkeavina toimijoina: Yliopistosairaaloilla on merkittävä koulutus, tutkimus ja kehittämistehtävä, jonka toteuttamiseen tarvitaan toimivat yhteistyörakenteet paikallisen yliopiston kanssa. Lainsäädäntöön täytyy lisätä reunaehdot yhteistyön tueksi.

Luonnos asettaa yksityisten palveluiden hankinnalle aiempaa tiukemmat reunaehdot. Kolmannen sektorin toiminta paljolti sivuutetaan. Sen panos etenkin ennalta ehkäisevässä työssä ja kuntoutuksessa tulisi hyödyntää maksimaalisesti, sillä maakuntien resurssit eivät tule riittämään niiden korvaamiseen. Näiden palvelujen heikkeneminen synnyttää negatiivisen kierteen ja lopulta nostaa kuluja.

Kehittämällä palvelusetelijärjestelmä helpoksi ja joustavaksi voitaisiin tarjota väestölle yhtäläisiä mahdollisuuksia hakeutua omavalintaisesti hoitoon haluamalleen lääkärille. Ryhtymisen maakunnan palvelutuottajaksi tulisi olla ammatinharjoittajalle houkutteleva mahdollisuus, vailla raskasta byrokratiaa. Lupa- ja valvontaprosessit eivät saa muodostua työläiksi.

Vain julkisen tuotannon varaan rakennettu järjestelmä saattaa menettää järkeviä synergiaetuja kehitystyössä ja innovaatioissa. Yksityissektoria tulisikin hyödyntää helposti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti täydentävänä terveydenhuoltona.

Rikollisoikeudellisen virkavastuun ulottaminen ammatinharjoittajiin tulee poistaa lakiluonnoksesta. Kohtuuttomat vastuuketjut ja vakuuttamisen paisuminen on torjuttava. Lääkäri on joka tapauksessa aina juridisesti vastuussa toiminnastaan.

Terveyden edistäminen ja kuntoutus ovat keino keventää merkittävästi terveydenhuollon kuormitusta jo ennalta. Kolmas sektori ja pienyritystoiminta ovat tällä saralla yhteensä iso tekijä, mutta niiden osuus jää

lyhyeksi maininnaksi (järjestämislaki luku 2 6§ edellyttää HYTE-yhteistyötä maakunnan, kunnan julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.) Niiden painoarvoa tulee lisätä.

Uusi hallintokerros ei ole ratkaisu aliresursointiin. Tulisi keskittyä palveluihin ja toimintatapoihin. Ratkaisu on suora riittävä resursointi, riittävät virkamäärät, hyvä koulutus, oikea työnjako ja riittävä henkilöstö. Ne ovat edellytys myös vaikuttavaan hoitoon ja medikalisaation torjumiseen. Näiden myötä tarve ja kysyntä sekä tarjonta ja hoidot saadaan tasapainoon.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

-

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sotemaakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

-

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei pääosin

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

-

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehdoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei pääosin [Uudenmaan erilliskäytöksessä on lukuisia ongelmia, mm integraatio ei toteudu.]

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetty tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7–8 §)?

-

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

-

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai

tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin [Tosin Uudenmaan erillisratkaisu tuottaa tässäkin poikkeuksen.]

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei [Mitätöinti ei ole perusteltua. Laillisuusaspekti, lisäksi mitätöinnin ja korvausten epäoikeudenmukaisuus.]

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sotemaakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei pääosin [Siirtymäaika tarvitaan luultavimmin enemmän, samoin Uudenmaan ratkaisu pitää suunnitella uudelleen (integraatio).]

44. Voimaantulolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaantulolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei pääosin [Valmiiksi alibudjetoitu sosiaali- ja terveydenhuolto joutuu jatkamaan edelleen alibudjetoituna. Rahoituksen laskennallinen tarkistus jälkikäteen saattaa maakunnat keskenään erilaiseen asemaan, ellei tarvetta arvioida maakuntakohtaisesti. Myös koronapandemian aiheuttama taloudellinen taakka tulisi ottaa huomioon, sen vuoksi on päässyt syntymään merkittävää hoitovelkaa, myös osa mm. kehittämistoimista on jäänyt tekemättä, samoin ennaltaehkäisevän työn aliresursointia.]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin [Koska rahoitusta säätelevät terveydenhuollon tarvetekijät ovat painoarvoltaan merkittävä (47 %), onko riskiä, että syntyykin kannuste hoitaa väestön terveyttä vaillinaisesti rahoituksen kasvattamiseksi? Esim. lukuisat ennaltaehkäisevät toimet jäisivätkin toteuttamatta?]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen pelastustoimen tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei pääosin [Riski veroasteen noususta on huomattava]

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

SELY on vakavasti huolissaan syntyvistä maakunnan kokoisista työnantajista, jotka kaventavat merkittävästi työntekijöiden mahdollisuutta valita työnantajansa. Tämä voi johtaa mm. kestäättömän pitkiin työmatkoihin maakunnan sisällä työnantajan käyttäessä direktio-oikeuttaan sekä heikentää urakehityksen mahdollisuuksia julkisella sektorilla. Tämä voi pahimmillaan johtaa julkisen sektorin vetovoiman merkittävään heikentymiseen työnantajana. SELY edellyttääkin, että sote-laissa huomioidaan sekä työntekijän työhyvinvoinnin että urakehityksen turvaaminen.

Lakiluonnos viittaa terveydenhuollon henkilöstön koulutukseen vain vähän. Se on kuitenkin kustannustehokkaan terveydenhuollon kivijalka, varmistaa hoidon oikean kohdentumisen ja torjuu medikalisaatiota. Sekä erikoislääkärikoulutus että lääkäreiden peruskoulutus ovat erottamaton osa terveydenhuollon palvelujärjestelmää. Koulutus toimii kuitenkin jo nyt resurssien ääri rajoilla, eikä sitä ole varaa heikentää yhtään lisää. Tämä tulee ottaa huomioon maakuntien rahoituksessa.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei pääosin [Uudellamaalla integraatio ei toteudu]

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

kyllä pääosin [Tosin resurssien turvaaminen näihin toimiin jää arveluiden varaan ja pelkona on, että rahoitus on liian niukkaa. Monipuolista tutkimustyötä tulee tehdä, se turvaa potilaiden laadukkaan ja tutkittuun tietoon perustuvan hoidon. Mutta on huomattava, että yliopistollisen sairaalan tehtävät on turvattava tasapuolisesti myös muiden yliopistojen kohdalla.]

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei pääosin

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei pääosin

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

SELYn vastustaa tilannetta, jossa HUS-piirin sote-palvelut on järjestetty täysin toisin kuin muualla maassa. Erityisen huolestuttavan SELY näkee tilanteen, jossa vain HUS piirillä on oikeus ja velvollisuus opetuksen ja tutkimuksen järjestämisessä. Koko maan kattavan, yhdenvertaisen perus- ja erikoislääkärikoulutuksen toteutumisen varmistamiseksi, vastaavat oikeudet pitää olla kaikilla muillakin yliopistosairaala sote-maakunnilla.

Uudenmaan sote-ratkaisu asettaa tulevan yhteistyöalueen maakunnat täysin uuteen asemaan alueen yhteistyössä, kun yhden Hus-piirin sijaan yhteistyökumppaneina on 4 maakuntaa, Helsinki ja HYKS.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

-

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

-

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja

tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

-

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin [Resurssit sote-uudistuksen toimeenpanoon ovat erittäin niukat. Pandemia on entisestään heikentänyt kuntataloutta ja se tulee rasittamaan kuntia ja kuntayhtymiä vielä pitkään.]

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-a) vuosina 2021–2022?

-

b) vuosina 2023–2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimukseen yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Potentiaalisesti mitätöinnistä aiheutuisi haittaa ja se voisi johtaa jopa konkursseihin ja työttömyyteen. Toimenpiteen laillisuus jää selvitettäväksi.

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Helsingissä 25.9.2020

Suomen Erikoislääkäriyhdistyksen hallituksen puolesta

Aalto Kristiina
Puheenjohtaja